

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie oceny stanu i przyszłości WPR po 2013 r.

(2008/C 44/17)

Pismem z 10 maja 2007 r. skierowanym do Dimitrisa DIMITRIADISA Komisja Europejska, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zwróciła się do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o opracowanie opinii w *Oceny stanu i przyszłości WPR po 2013 r.*

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 1 października 2007 r. Sprawozdawcą był Adalbert KIENLE.

Na 439. sesji plenarnej w dniach 24-25 października 2007 r. (posiedzenie z 25 października) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 116 do 2 — 6 osób wstrzymało się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie i wnioski

1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja Europejska odpowiednio wcześniej wezwała go do opracowania opinii rozpoznawczej w sprawie oceny stanu i przyszłości wspólnej polityki rolnej po 2013 r.

1.2 Dzięki reformie wspólnej polityki rolnej w 2003 r. nastąpiła głęboka zmiana paradygmatów. Ingerencje regulujące na rynkach rolnych zostały znacznie ograniczone, powiązanie płatności bezpośrednich z produkcją zdarza się od tego czasu wyjątkowo, zmniejszono także nakłady finansowe na WPR pomimo rozszerzenia UE. W ten sposób UE zrobiła znacznie więcej dla liberalizacji międzynarodowego handlu rolnego niż jakkolwiek inny konkurent.

1.3 Obecnie rolnicy, ale także przedsiębiorstwa przetwórcze, mają do pokonania trudny okres dostosowawczy. Zdaniem EKES-u istnieje znaczna gotowość do reagowania na nowe warunki ramowe w sposób przedsiębiorczy i ukierunkowany rynkowo, jeżeli obietnice złożone w ramach reform zostaną dotrzymane i zapewnione zostanie wystarczające bezpieczeństwo prawne i w zakresie planowania. Ma to tym większe znaczenie, że na świecie istnieje duży popyt na energię odnawialną i żywność, a bezpieczeństwo w zakresie zaopatrzenia nabiera nowego znaczenia.

1.4 EKES uważa za właściwe, że jako najpilniejsze zadania w ocenie stanu WPR postrzega się uproszczenie przepisów administracyjnych w zarządzaniu płatnościami i realizacja wymogów związanych z zasadą współzależności, jak również ocenę konieczności ewentualnego dostosowania istniejących przepisów do przyszłych wyzwań (patrz pkt 6.3).

1.5 W związku z dyskusją o przyszłości wspólnej polityki rolnej po 2013 r. EKES uważa za konieczne dostosowanie celów WPR (art. 33 TWE) do dzisiejszych okoliczności i wyzwań.

1.6 UE wysoko ceni europejski model rolnictwa czy też wielofunkcyjność. EKES zwraca jednak uwagę na fakt, że nie jest łatwe pogodzenie tego ze stale postępującą liberalizacją, zwłaszcza że oczekiwania europejskiego społeczeństwa wobec rolnictwa są i pozostaną wysokie.

1.7 Przy liberalizacji handlu rolnego należy liczyć się z silniejszą zmiennością i niestabilnością rynków rolnych. Podobne działanie mają zmiany klimatyczne. Dlatego UE musi również w przyszłości dysponować instrumentami stabilizacji rynków rolnych. Jednocześnie EKES popiera także poddanie dyskusji i opracowanie systemów alternatywnych.

1.8 Ogólnie rzecz biorąc, system kwot mlecznych ma wygasnąć do dnia 31 marca 2015 r. EKES zaznacza jednak, że wiele regionów będących w niekorzystnym położeniu ze względu na warunki naturalne uzależnionych jest od produkcji mleka, należy więc w odpowiednim czasie opracować rozwiązania w celu zabezpieczenia produkcji w tych regionach.

1.9 Ponadto EKES zwraca uwagę na swoją bieżącą opinię w sprawie zmian w zakresie dopłat wyrównawczych dla obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania po 2010 r. (!), w której mowa jest o konieczności ukierunkowanego wspierania obszarów będących w niekorzystnej sytuacji ze względu na warunki naturalne.

1.10 EKES wyraża przekonanie, że płatności bezpośrednie dla gospodarstw rolnych będą konieczne także w przyszłości. W celu uzyskania i zapewnienia publicznej akceptacji musi być możliwe uzasadnienie płatności bezpośrednich poprzez wskazanie na ich funkcję.

1.11 II filar (polityka na rzecz obszarów wiejskich) nabiera jeszcze większego znaczenia dla zagwarantowania wielofunkcyjności rolnictwa. EKES opowiada się zatem za zwiększeniem środków finansowych dostępnych w ramach II filaru. Przykłady potwierdzają, że dzięki ukierunkowanemu wsparciu można zabezpieczać lub tworzyć nowe miejsca pracy na obszarach wiejskich.

2. Wprowadzenie

2.1 W 2007 r. UE może z dumą spojrzeć wstecz na 50 lat skutecznej integracji europejskiej. Wspólna polityka rolna (WPR) od chwili wejścia w życie traktatów rzymskich w dniu 1 stycznia 1958 r. stanowi ważny element tego bezprecedensowego procesu. Do dziś polityka rolna stanowi jedyny w pełni uwspółnotowiony sektor.

(!) NAT/356.

2.2 Dlatego za budujący należy uznać fakt, że obywatele UE mają przeważnie pozytywne podejście do rolnictwa i WPR. Wynika to jasno z reprezentatywnego badania opinii^(?). Należy wykorzystać to pozytywne nastawienie, aby przekonać społeczeństwo, że środki udostępniane za pośrednictwem WPR stanowią inwestycję korzystną dla społeczeństwa. Wzywa się polityków do poparcia tego dobrymi argumentami przy pomocy odpowiednich rozwiązań i programów.

2.3 Reforma rolna z 2003 r. (uzupełniona później reformami w kolejnych sektorach rynku) zmieniła WPR w stopniu wykraczającym znacznie poza wszystkie poprzednie reformy.

2.3.1 Reforma uzasadniona była koniecznością silniejszego ukierunkowania na rynek i poprawy konkurencyjności rolnictwa. Miała także ułatwić obronę WPR w kontekście negocjacji w ramach WTO oraz sprostanie zmieniającym się oczekiwaniom społeczeństwa wobec produkcji rolnej.

2.4 Politycy niejednokrotnie zapewniali w odniesieniu do reformy rolnej, że po jej zakończeniu rolnicy i powiązane z rolnictwem przedsiębiorstwa (zajmujące się przetwórstwem i wprowadzaniem produktów na rynek) ponownie będą mogli liczyć na przewidywalność instrumentów WPR. EKES wielokrotnie kładł nacisk na ten wymóg.

2.5 W grudniu 2005 r. podczas uzgadniania budżetu UE Rada Europejska i Komisja Europejska wezwały do przeprowadzenia w latach 2008-2009 kontroli wydatków i wpływów obejmującej wszystkie aspekty polityki wspólnotowej.

2.5.1 Wcześniej planowany jest przegląd środków reformy WPR, tzw. ocena stanu (ang. *Health Check*). Według zapewnień Komisji nie będzie to oznaczało wprowadzenia nowej reformy. Chodzi raczej o zbadanie, w jakim stopniu realizowane są cele reformy WPR i czy konieczne są dostosowania.

2.6 Już jesienią 2007 r. zostanie zapoczątkowana obszerna dyskusja. Na 20 listopada przewidziano wydanie komunikatu z konkretnymi propozycjami Komisji. Odpowiednie wnioski legislacyjne zaplanowano na pierwsze półrocze 2008 r.^(?) Niezależnie od oceny stanu WPR podjęte zostaną rozważania dotyczące dalszego rozwoju WPR po 2013 r.

(?) Eurobarometr 276, „Europejczycy, rolnictwo i wspólna polityka rolna — 2006”

(http://ec.europa.eu/agriculture/survey/index_de.htm).

88 % ankietowanych było zdania, że rolnictwo i obszary wiejskie są ważne dla przyszłości Europy, 49 % wyrażało się pozytywnie o oddzieleniu płatności od produkcji, więcej ankietowanych uważało, że wysokość budżetu na WPR jest stosowna (45 %), niż że jest zbyt wysoka (16 %) czy zbyt niska (15 %). 58 % ankietowanych było zdania, że środki przeznaczane na rolnictwo powinny zostać niezmienione (32 %) lub zwiększone (26 %).

(?) Wystąpienie komisarz Mariann Fischer Boel w Parlamencie Europejskim w dniu 7 maja 2007 r. (SPEECH/07/288).

3. Reforma WPR z 2003 r. — radykalna zmiana paradygmatów

3.1 Po zmianach w WPR wprowadzonych w ramach Agendy 2000 wraz z reformą rolną z czerwca 2003 r. nastąpiła radykalna zmiana paradygmatów.

3.1.1 Płatności dla poszczególnych gospodarstw zostają oddzielone od produkcji. „Oddzielenie” stanowi kluczowy element reformy. Dotychczas oddzielono około 85 % płatności.

3.1.2 Płatności bezpośrednie (jednolite płatności na gospodarstwo) powiązane z przestrzeganiem określonych norm w zakresie ochrony środowiska, bezpieczeństwa żywności, dobrostanu zwierząt i zdrowia roślin oraz ochrony zwierząt (zasada współzależności).

3.1.3 Regulujące ingerencje na rynkach rolnych, jak interwencje, magazynowanie lub subsydia wywozowe, uległy znacznemu ograniczeniu.

3.1.4 Istniejące jeszcze instrumenty sterowania ilością (np. kwoty produkcyjne) powinny zostać stopniowo zniesione.

3.1.5 Pomimo rozszerzenia i nowych zadań w latach 2007-2013 nakłady finansowe na WPR zostaną zredukowane o 7,8 % w porównaniu z 2006 r.

3.2 EKES wskazuje na fakt, że w ten sposób w 2008 r. udział wydatków na WPR w całkowitym budżecie UE w wysokości 43,6 % (wstępny projekt budżetu Komisji) po raz pierwszy nie będzie stanowił największego tytułu budżetowego. Należy także przypomnieć, że wydatki na działania wspierające rynek w 1997 r. wynosiły jeszcze 35 mld EUR, czyli 85 % budżetu rolnego. W 2007 r. przewiduje się na ten cel już tylko 5,7 mld EUR (13 %). Nakłady na subsydia wywozowe ograniczono w 2007 r. do maksymalnie 1 mld EUR, podczas gdy w 1997 r. wyniosły one 6 mld⁽⁴⁾.

3.3 Redukcja wydatków na WPR, a jednocześnie rozszerzenie liczby beneficjentów (zasadniczo ze względu na rozszerzenie UE) oznacza, że może dojść do ograniczenia środków na poszczególne działania.

3.4 Z punktu widzenia Komisji istotnym powodem reformy WPR było wzmocnienie pozycji UE w obronie europejskiego modelu rolnictwa w negocjacjach w ramach WTO. Dzięki reformie WPR UE poczyniła ogromny krok naprzód. Komisja podkreśla, że propozycje przedstawione dotychczas w ramach dauhańskiej rundy negocjacji WTO są zgodne z reformą WPR z 2003 r. Istnieją różne zdania na ten temat.

(4) Źródło: Komisja UE, plany budżetowe.

3.5 EKES stwierdza z zaniepokojeniem, że WPR podlega coraz większemu rozproszeniu. Różnice w krajowej transpozycji WPR zwiększyły się na skutek jej reformy. Ma to jednak także znaczenie dla konkurencji na rynku wewnętrznym.

4. Europejskie rolnictwo dostosowuje się do nowych warunków ramowych

4.1 Zgodnie z postanowieniami Rady Europejskiej z 2003 r. i 2005 r. w sprawie budżetu UE uwzględniono WPR w ogólnych ramach finansowych UE. Istnieją jasne polityczne ustalenia, obowiązujące do 2013 r. Rolnicy potrzebują teraz czasu, aby dostosować się do zmienionych warunków ramowych.

4.2 Na skutek obniżenia cen instytucjonalnych, ograniczenia działań wspierających rynek i dalszego otwierania rynków na przywóz w latach 2000-2005 w UE-15 nastąpił dalszy rzeczywisty spadek poziomu cen producentów ⁽⁵⁾.

4.3 Komisja oczekiwała, że dzięki oddzieleniu płatności od produkcji nie tylko uda się osiągnąć stabilizację dochodów ⁽⁶⁾, lecz także nastąpi poprawa sytuacji w zakresie dochodów w rolnictwie ⁽⁷⁾. Rozwój dochodów w latach 2005-2006 nie pozwala jeszcze na potwierdzenie tego faktu. W 2007 r. można jednak oczekiwać wzrostu dochodów, choćby z powodu obecnej hossy na surowce rolne na rynku światowym.

4.4 W opinii w sprawie przeglądu WPR w 2003 r. ⁽⁸⁾ EKES wyraźnie wskazał, że nakłady dokumentacyjne i własne gospodarstw związane z wykazaniem spełniania norm zasady współzależności znacznie wzrosną. W wielu przypadkach konieczne są kosztowne inwestycje, jak np. w zakresie chowu bydła. Doświadczenie już pokazuje, że część rolników posiadających mniejsze i słabsze ekonomicznie gospodarstwa uważa, że nie będzie w stanie poczynić odpowiednich nakładów i rezygnuje z dalszej działalności.

4.5 Dzięki oddzieleniu płatności bezpośrednich rolnicy powinni optymalnie wykorzystać szanse rynkowe. Dostosowanie do wymagań rynku często wymaga inwestycji, które mogą wprawdzie wiązać się z dużymi nakładami kapitału, lecz czasami wymagają jedynie bardzo niskich inwestycji finansowych, ale za to szerokiego wsparcia w formie doradztwa. W II filarze przewidziano wsparcie na przekształcenia i inwestycje w gospodarstwach. O gotowości rolnictwa, a zwłaszcza rolników przejmujących gospodarstwa, do dostosowania się do zmienionych warunków oraz poczynienia stosownych inwestycji w znacznym stopniu decyduje także wiarygodność polityki.

⁽⁵⁾ Eurostat, „Indeksy cen producenta”: produkty roślinne — 9,3 %, produkty zwierzęce — 15,8 %.

⁽⁶⁾ DG ds. Rolnictwa, Memo/03/10.

⁽⁷⁾ Śródkresowa ocena wspólnej polityki rolnej, COM (2002) 394.

⁽⁸⁾ Dz.U. C208 z 3.9.2003, s. 64 — NAT/178.

5. Europejskie rolnictwo musi wykorzystać swój potencjał

5.1 Od kilku miesięcy na światowych rynkach rolnych następują istotne zmiany będące skutkiem wysokiego światowego popytu na żywność oraz surowce odnawialne (produkty rolne i leśne) i energię odnawialną. Dzięki temu rolnicy mają do dyspozycji więcej możliwości uprawy i zbytu. Rolnictwo europejskie, tak jak rolnictwo w krajach rozwijających się, odniesie z tego znaczne korzyści. EKES kładzie jednak szczególnie nacisk na to, aby zwiększenie wykorzystania potencjału produkcyjnego rolnictwa i leśnictwa następowało w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju i wymogami ekologicznymi. EKES pragnie jednocześnie zwrócić uwagę, że przewidywana znacznie wyższa zmienność rynków niesie ze sobą także znaczne ryzyko.

5.2 Wykorzystanie dostępnych możliwości oznacza mniejsze uzależnienie w przypadku ważnych towarów codziennego użytku. Ponadto może to znacząco przyczynić się do zwiększenia wartości dodanej tworzonej na obszarach wiejskich, jak też do wzrostu zatrudnienia na wszystkich etapach produkcji, przetwórstwa i wprowadzania na rynek.

5.3 Zasilanie tanią energią kopalną przez lata traktowane było w kategoriach korzyści. Znaczna zależność oraz wzrost kosztów doprowadziły jednak w ostatnim czasie do krytycznej refleksji nad tym, co może to oznaczać w odniesieniu do ważnych produktów codziennego użytku. Bezpieczeństwo dostaw, zarówno energii, jak i żywności, nabiera tym większej nowej wartości i znaczenia, im bardziej jasne staje się, że nie można go zapewnić tylko poprzez import.

5.4 Raport ONZ w sprawie klimatu na świecie potwierdza ostrzeżenia naukowców dotyczące skutków globalnego ocieplenia. Nawet jeśli uda się nieco obniżyć globalne ocieplenie, należy liczyć się z poważnymi skutkami: wzrost częstotliwości występowania skrajnych warunków pogodowych, susza, brak wody itp. Rolnictwo i leśnictwo w wielu krajach poniesie z tego powodu znaczne straty.

5.5 EKES z zadowoleniem przyjmuje wzrost świadomości tego problemu w UE, który znajduje odzwierciedlenie m. in. w deklaracji z okazji pięćdziesiątej rocznicy podpisania traktatów rzymskich (deklaracja berlińska). Wyrażoną w deklaracji wolę głów państw i szefów rządów do przejęcia „wiodącej roli” przy zwalczaniu ubóstwa i głodu i „wspólnego wytyczania drogi w dziedzinie ochrony klimatu”, należy zdaniem EKES-u wspierać wszelkimi środkami. W latach 1990-2004 rolnictwo UE 15 zmniejszyło o 16 % wysokość swych emisji negatywnie wpływających na klimat ⁽⁹⁾, jednak od niego także wymaga się podejmowania dalszych starań o obniżenie emisji.

⁽⁹⁾ Raport EEA nr 9/2006 *Greenhouse gas emission trends and projections in Europe 2006*.

5.6 Konieczność znacznej redukcji emisji dwutlenku węgla musi prowadzić także do zmiany sposobu myślenia związanego z zaopatrzeniem w towary takie jak produkty rolne. Znaczne odległości w transporcie stanowią jedną z istotnych przyczyn wzrostu emisji dwutlenku węgla. Transporty sporne z punktu widzenia środowiska (np. transport powietrzny jabłek czy szparagów z Ameryki Południowej) znajdują się tylko w ograniczonym stopniu pod presją ekonomiczną nawet w przypadku dużego wzrostu cen energii. Jest zatem niezbędne, by sprawa nacisku na zaopatrzenie w żywność i energię z ominięciem długich dróg transportu nabrała nowego znaczenia. Wiele przykładów potwierdza, że jest to możliwe z korzyścią dla środowiska i zatrudnienia właśnie na obszarach wiejskich.

5.7 Decyzja głów państw i szefów rządów podjęta w Brukseli w marcu 2007 r., że do 2020 r. 20 % zużycia energii w UE musi być pokrywane przez odnawialne źródła energii, w istotny sposób przyczynia się do redukcji emisji dwutlenku węgla. Dopiero zwiększenie wykorzystania biomasy umożliwi osiągnięcie celu. EKES wielokrotnie zwracał uwagę na gotowość i możliwości rolników w odniesieniu do dostarczania biomasy jako surowca w znacznie większym zakresie. Wzrost produktywności i wykorzystanie powierzchni odłogowanej stanowi potężny potencjał, co wykazano w wielu badaniach ⁽¹⁰⁾.

5.7.1 Odłogowanie gruntów rolnych sprawdziło się w roli instrumentu odciążenia rynków zbożowych. Jednak reforma z 2003 r. oraz zapotrzebowanie na surowce rolne do produkcji biopaliw spowodowały zmianę warunków. EKES wspiera zatem plany zniesienia odłogowania. Należy wszakże zapewnić, że nie pojawią się negatywne skutki dla środowiska lub że zostaną one zrekompensowane. Komisja powinna możliwie najszybciej przedstawić odpowiednie badania i propozycje.

6. Ocena stanu (Health Check)

6.1 Decyzje w sprawie reformy WPR w 2003 r. oraz uzgodnienia co do budżetu UE na lata 2007-2013 (perspektywa finansowa) zapewniły także wytyczne dla kontroli. Planowany przegląd reformy WPR określa się mianem „oceny stanu” (Health Check). Komunikat w tej sprawie oczekiwany jest 20 listopada 2007 r., a odpowiednie wnioski legislacyjne wiosną 2008 r. EKES zostanie poproszony o opinie w ich sprawie.

6.2 EKES wskazuje na fakt, że Rada Europejska zarówno w grudniu 2002 r., jak i przy okazji decyzji związanych z perspektywą finansową na 2005 r. poczyniła ustalenia, zgodnie z którymi budżet rolny UE oraz działania w zakresie polityki rolnej obowiązują do 2013 r. Z pewnością była to także reakcja

na fakt, że sposób postępowania przy poprzednim przeglądzie śródkresowym został odebrany jako naruszenie zaufania — zapowiadano kontrolę, a w rzeczywistości wprowadzono najgłębiej sięgającą reformę od początku istnienia WPR.

6.3 Celem oceny stanu będzie skontrolowanie, w jakim stopniu realizowane są cele reformy WPR. Przede wszystkim należy stwierdzić, gdzie zachodzi potrzeba dostosowania istniejących przepisów w celu:

— wprowadzenia uproszczeń i ułatwień we wdrażaniu lub

— usunięcia przeszkód dla ukierunkowanego na cel wdrażania ustalonych rozwiązań reformatorskich.

EKES sądzi, że należy uwzględnić cały łańcuch tworzenia wartości, tzn. produkcję, przetwórstwo i wprowadzanie na rynek.

6.4 Zdaniem EKES-u przegląd powinien przede wszystkim skupić się na dokładnej kontroli przepisów administracyjnych związanych z płatnościami oraz wdrażaniu zasady współzależności. Podane dotychczas o wiadomości wskazówki Komisji zmierzają do takich konkretnych uproszczeń. Aby zasada współzależności przestała być ciągłym powodem sporów, zdaniem EKES-u ważne jest także poparcie rolników dla niej.

6.5 Wśród rolników pojawiają się wątpliwości co do tego, czy w ramach oceny stanu WPR nie zmierza się jednak do gruntownych reform, np. w systemie oddzielonych od produkcji płatności bezpośrednich lub organizacji już zreformowanych rynków. EKES może jedynie radzić, aby takie wątpliwości zostały rozwiane przy pomocy jasnych wypowiedzi Komisji.

6.6 W trakcie reformy w 2003 r. zapewniano rolników, że do 2013 roku włącznie można mieć pewność co do zmienionych przez reformę warunków ramowych. Zasadniczo zapewnienie to powinno zachować ważność w odniesieniu do wszystkich działań reformatorskich.

6.7 EKES wspiera jednak intencję Komisji, aby odpowiednio wcześniej ukształtować ogólne stanowisko co do koniecznych działań w związku z „przyszłością WPR po 2013 r.” Odnosi się to między innymi do wygaśnięcia systemu kwot mlecznych do dnia 31 marca 2015 r. czy nieuniknionej konsekwencji zniesienia subsydiów wywozowych. Jeszcze przed rozpoczęciem dyskusji o następnej perspektywie finansowej należy również wiarygodnie przedstawić, dlaczego także po 2013 r. w ogólnym interesie UE potrzebna będzie sprawnie funkcjonująca WPR wyposażona w odpowiednie środki finansowe.

⁽¹⁰⁾ Komunikat Komisji „Strategia UE na rzecz biopaliw” SEC (2006) 142.

Nachhaltige Biomassennutzungsstrategien im europäischen Kontext („Zrównoważone strategie wykorzystywania biomasy w kontekście europejskim”), Institut für Energetik und Umwelt — Instytut Energetyki i Środowiska, Lipsk;
How much bioenergy can Europe produce without harming the environment? („Ile bioenergii może wyprodukować Europa bez szkody dla środowiska?”), Europejska Agencja Ochrony Środowiska, sprawozdanie EEA nr 7/2006.

6.8 EKES wskazuje także oczekiwania nowych państw członkowskich, że po 2013 r. instrumenty WPR także tam znajdą pełne zastosowanie. Ocena stanu stanowi okazję do zbadania, czy w tym zakresie istnieje jeszcze potrzeba dalszych działań.

7. Rozważania w sprawie przyszłości WPR

7.1 Podstawą dla WPR są cele określone w art. 33 traktatu WE: zapewnienie odpowiedniego poziomu życia ludności wiejskiej, stabilizacja rynków, zagwarantowanie bezpieczeństwa dostaw, zapewnienie rozsądnych cen w dostawach dla konsumentów oraz zwiększenie wydajności rolnictwa.

7.1.1 Dla ukierunkowania WPR ważne są ponadto później określone przepisy Traktatu dotyczące ochrony środowiska, ochrony konsumentów oraz spójności.

7.1.2 EKES postuluje, aby cele WPR określone w traktacie WE zostały dostosowane do obecnych realiów. Istotne jest, aby cele WPR były zgodne z wielofunkcyjnymi zadaniami europejskiego rolnictwa i uwzględniały nowe wyzwania.

7.1.3 Dotychczas WPR odgrywała w udanym europejskim procesie integracyjnym decydującą i niezbędną rolę. Rozważania w kierunku ponownej nacjonalizacji ważnych elementów WPR nie stanowią sensownego podejścia służącego sprostaniu nowym wyzwaniom, przed jakimi stoi europejskie rolnictwo. Postępująca globalizacja i prawdopodobne skutki zmiany klimatu wymagają jeszcze ściślejszego wspólnego działania.

7.1.4 Trwający konflikt celów europejskiego rolnictwa (patrz opinia EKES-u w sprawie przyszłości WPR ⁽¹⁾) będzie się zaostrzał: z jednej strony istnieją wysokie wymagania wobec produkcji, a z drugiej oczekuje się, że gospodarstwa rolne będą konkurencyjne na arenie międzynarodowej.

7.1.5 Dalsza liberalizacja rynków rolnych (WTO, porozumienia dwustronne) oznacza jeszcze silniejszą konkurencję. Częstsze występowania ekstremalnych warunków atmosferycznych zwiększa niepewność produkcji rolnej. Społeczeństwo nadal jednak oczekuje pewności dostaw bezpiecznej żywności o wysokiej jakości, właściwego obchodzenia się z zasobami naturalnymi, dobrego traktowania zwierząt oraz zachowania pięknych krajobrazów. Realizacja wszystkich tych zadań jest stałym wyzwaniem dla WPR, ponieważ rynek nagradza te działania tylko częściowo lub wcale.

7.2 Europejski model rolnictwa — poparcie i rzeczywistość

7.2.1 Europejski model rolnictwa to część niezależnej europejskiej drogi w dziedzinie polityki społecznej i gospodarczej. Również w zmieniających się ramowych warunkach gospodarczych rolnicy powinni być w stanie trwale świadczyć wielofunkcyjne usługi, jakich oczekuje społeczeństwo.

7.2.2 W swojej opinii w sprawie polityki mającej na celu wzmocnienie europejskiego modelu rolnictwa ⁽²⁾ Komitet akcentował, że nie ma sprzeczności między pozostawieniem przy europejskim modelu rolnictwa a koniecznością dostosowania rolnictwa europejskiego do zmieniających się ramowych warunków gospodarczych. Ponadto Komitet podkreślił, że należy zapewnić UE konieczną swobodę działania w zakresie polityki rolnej także po negocjacjach handlowych WTO.

7.2.3 Poparcie dla europejskiego modelu rolnictwa nadal obowiązuje. Szczególne wrażenie robi jednogłośnie oświadczenie woli ministrów rolnictwa w 1997 r. w Luksemburgu, zgodnie z którym europejskie rolnictwo:

- musi być zrównoważone i konkurencyjne,
- powinno być w stanie przyczyniać się do dbałości o krajobraz i do ochrony przyrody,
- ma za zadanie przyczyniać się w istotny sposób do utrzymania żywotności obszarów wiejskich,
- powinno spełniać oczekiwania i wymagania konsumentów w odniesieniu do jakości i bezpieczeństwa żywności, ochrony środowiska i ochrony zwierząt.

Równie ważne jest odniesienie do posiedzenia Rady Europejskiej w Luksemburgu w tym samym roku, kiedy to stwierdzono, że „rolnictwo europejskie musi być sektorem wielofunkcyjnym, zrównoważonym, konkurencyjnym i obecnym we wszystkich częściach Europy — łącznie z regionami, w których występują specyficzne trudności”.

7.2.4 EKES stwierdza jednak krytycznie, że rozbieżność między poparciem dla europejskiego modelu rolnictwa czy wielofunkcyjności rolnictwa europejskiego a codzienną rzeczywistością w gospodarstwach rolnych raczej się zwiększa.

7.2.5 Rozszerzenie UE w 2004 r. i 2007 r. sprawiło, że struktura gospodarstw i warunki produkcji w rolnictwie UE stały się jeszcze bardziej zróżnicowane. W jeszcze mniejszym zakresie można mówić o **tylko jednej** formie rolnictwa, istnieje wręcz jeszcze większa różnorodność. Zdaniem EKES-u nie stawia to jednak pod znakiem zapytania europejskiego modelu rolnictwa jako koniecznej podstawy dla zapewnienia wielofunkcyjności europejskiego rolnictwa.

7.2.6 Zdaniem EKES-u europejski model rolnictwa będzie miał dobre perspektywy na przyszłość tylko wtedy, gdy możliwe będzie zapewnienie równowagi pomiędzy dążeniami natury ekonomicznej, społecznej i ekologicznej. Jak już stwierdzono w opinii EKES-u w sprawie przyszłości WPR, nie jest możliwe istnienie rolnictwa,

- które byłoby w stanie produkować na (często zakłóconych) warunkach rynku światowego (w miarę możliwości bez wsparcia finansowego);

⁽¹⁾ Dz.U. C 125 z 27.5.2002, s. 87-99 — NAT/122.

⁽²⁾ Dz.U. C 368 z 20.12.1999, s. 76-86 — NAT/028.

- które spełniałyby jednocześnie wszelkie oczekiwania dotyczące produkcji (jakość, bezpieczeństwo, ochrona bogactw naturalnych, dobrostan zwierząt itp.) i byłyby w stanie sprostać europejskim kosztom;
- i które ponadto zapewniałyby nowoczesny i atrakcyjny pod względem płac rynek pracy, charakteryzujący się wysokim poziomem, jeśli chodzi o miejsca pracy i bezpieczeństwo oraz kształcenie i zdobywanie dalszych kwalifikacji.

7.2.7 EKES widzi sprawę jasno: daleko idące kroki w zakresie liberalizacji w ramach WTO i dwustronnych umów handlowych wzmacniają presję konkurencji. Rygorystyczne zasady i normy dotyczące produkcji rolnej oraz przetwórstwa w UE wiążą się najczęściej z kosztami, jakich nie ponoszą podmioty konkurencyjne z krajów trzecich, które posiadają też inne korzyści w zakresie kosztów. Fakty te stanowią wyraźny kontrast w stosunku do wielofunkcyjnych zadań gospodarki europejskiej i są kwestiami kluczowymi dla ukierunkowania przyszłej WPR oraz jej instrumentów.

7.3 Ważne instrumenty WPR będą konieczne także w przyszłości

7.3.1 Cele określone w art. 33 traktatu WE zobowiązują do działania. Jak już wykazały minione lata, należy liczyć się ze wzrostem częstotliwości występowania skrajnych warunków pogodowych. Ma to duży wpływ na produkcję rolną i rodzi prawdopodobieństwo większej destabilizacji rynków. Tym ważniejsze jest dokładne rozważenie, jakie instrumenty należy zachować lub rozwinąć.

7.3.2 EKES podkreśla, że reformy WPR z 2003 r. w żadnym wypadku nie wprowadzono z zamiarem stwierdzenia po kilku latach, że ważne elementy WPR są w ogóle zbędne. Nie należy zakładać, że sytuacja w zakresie konkurencyjności europejskiego rolnictwa lub stawiane mu przez społeczeństwo wymagania zmieniają się w ciągu najbliższych pięciu lat do tego stopnia, że uzasadnienie dla WPR i jej instrumentów utraci swą ważność. Przeciwnie, WPR stanie wobec nowych wymagań.

7.3.3 Odnosi się to zwłaszcza także do polityki na rzecz wspierania obszarów wiejskich (II filar). EKES wielokrotnie opowiadał się za dostatecznym jej finansowaniem. Środki II filaru nie zastąpią jednak środków I filaru służących stabilizacji rynku ani płatności bezpośrednich. Te ostatnie będą spełniały ważną funkcję dla WPR także po roku 2013. Analogicznie EKES sprzeciwia się także wykorzystaniu środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich (II filar) na działania związane z zarządzaniem ryzykiem i z zarządzaniem kryzysowym (por. COM(2005) 74 końcowy).

7.3.4 EKES potwierdza swoje stanowisko, że wypełnianie zadań wspólnotowych wymaga udostępnienia koniecznych środków finansowych. Tym większe znaczenie ma, by w ramach przygotowań do dyskusji o przyszłym budżecie UE, która ma się odbyć w 2009 r., w sposób zrozumiały przedstawić społeczeństwu przyszłe wymagania wobec skutecznej wspólnej polityki rolnej.

7.3.5 EKES wielokrotnie i zdecydowanie opowiadał się za sprawnie funkcjonującą WPR. Żądania dotyczące jej zniesienia nadal będą stanowiły pojedyncze odizolowane głosy. Konieczne jest jednak przeciwdziałanie tendencjom, które zacierają do ponownego objęcia kompetencjami krajowymi istotnych części WPR, które wszakże słusznie postrzegane są jako elementy podlegające wyłącznej kompetencji Wspólnoty.

7.4 Wspólna organizacja rynków

7.4.1 Z doświadczenia wynika, że rynki rolne są szczególnie wrażliwe na wahania cenowe. Duże wahania cen często wysyłają fałszywe sygnały, które mogą prowadzić do dużych strat i na dłuższą metę są niekorzystne także dla konsumentów.

7.4.2 Zdaniem EKES-u w przyszłości jeszcze trafniejsze okażą się spostrzeżenia znanych specjalistów w dziedzinie agroekonomii, którzy w opracowanej w 1997 r. na zlecenie Komisji Europejskiej analizie zatytułowanej „Towards a common agricultural and rural policy for Europe” („W kierunku wspólnej europejskiej polityki rolnej i wiejskiej”) ⁽¹³⁾ jako uzasadnienie stabilizacji rynku w sektorze rolnictwa wymienili:

- wysokie ryzyko z powodu uzależnienia od warunków pogodowych;
- silne rozproszenie przestrzenne wielu małych gospodarstw posiadających obszerny, niemobilny kapitał trwały i w postaci gruntów przy znacznie ograniczonych możliwościach dysponowania;
- dość sztywne uzależnienie od procesów rozwoju i wzrostu uwarunkowanych porami roku i biologią;
- zobowiązanie do zapewnienia stałej podaży produktów w przypadku dóbr codziennego użytku.

7.4.3 Pomimo rozwoju, jaki dokonał się na międzynarodowych rynkach rolnych, powyższe uzasadnienia dla środków stabilizujących rynek nie straciły na ważności. Należy raczej liczyć się z nowymi wyzwaniem. EKES zaleca zatem, aby w przyszłości poddawano dokładnej analizie każdy krok na drodze liberalizacji lub likwidowania istniejących instrumentów stabilizujących rynek i dogłębnie analizowano możliwe skutki.

7.4.4 Dzięki reformom rolnym w 1999 r. i 2003 r. poczyniono istotne kroki w kierunku liberalizacji wspólnej organizacji rynków: obniżenie cen instytucjonalnych (np. cen interwencyjnych i docelowych), zniesienie przepisów interwencyjnych, redukcja dopłat do kosztów magazynowania i oddzielenie płatności bezpośrednich od wysokości produkcji. Proces reform kontynuowano w 2004 r. w odniesieniu do tytoniu, oliwek, bawełny, chmielu, w 2005 r. w odniesieniu do cukru, a w 2007 r. w odniesieniu do owoców i warzyw. Organizacja rynku wina jest obecnie przedmiotem dyskusji.

⁽¹³⁾ European Economy nr 5/97.

7.4.5 Po zakończeniu rundy dauhańskiej WTO rynki rolne UE znajdują się w nowej sytuacji. Będzie to miało miejsce także wtedy, gdy zakończenie nastąpi na podstawie poczynionych już ustępstw, jak np. zniesienie subsydiów eksportowych do 2013 r., redukcja istniejących jeszcze stawek celnych o 35 % do 60 %. Według szacunków Komisji oznacza to stratę ok. 20 mld EUR dla rolnictwa europejskiego.

7.4.6 Według EKES-u poparcie dla wielofunkcyjności oraz zobowiązania wynikające z art. 33 traktatu WE także w przyszłości będą wymagać działań:

- służących radzeniu sobie z ryzykiem związanym z rosnącą niestabilnością rynków rolnych;
- mogących zapewnić, że produkcja z zachowaniem wysokich standardów nie stanie się bezsensowna z powodu importu produktów, które nie spełniają wymogów UE;
- oraz przyczyniających się do zapewnienia zróżnicowanej oferty żywnościowej także w przyszłości.

7.4.7 EKES wskazuje na fakt, że rynki UE już od lat należą do najbardziej otwartych na świecie. Także dla krajów rozwijających się i progowych UE stanowi zdecydowanie najbardziej otwarty rynek zbytu. Kraje te dostarczają do UE bez cła lub po niskich stawkach celnych więcej produktów rolnych niż do Stanów Zjednoczonych, Kanady, Japonii, Australii i Nowej Zelandii razem wziętych. Fakt, że importuje się produkty rolne czy żywność produkowaną lub przetwarzaną w warunkach, które nie zostałyby zaakceptowane przez społeczeństwo UE, wymaga dyskusji.

7.4.8 Zdaniem EKES-u preferencja wspólnotowa i funkcjonujące instrumenty służące działaniom odciążającym rynek, np. w formie magazynowania, muszą być dostępne także w przyszłości, jeżeli będzie to konieczne z uwagi na kierunek rozwoju rynku. Magazynowanie spełnia także funkcję profilaktyki kryzysowej. Do tej pory nie znaleziono przekonującej alternatywy, która stanowiłaby dla rolników ochronę przed niestabilnością rynków rolnych. EKES opowiada się za przedyskutowaniem na podstawie doświadczeń innych krajów, takich jak Stany Zjednoczone i Kanada, możliwych modeli dopasowanych odpowiednio do warunków europejskich. Musimy zapewnić dalsze wytwarzanie przez UE bezpiecznej żywności o wysokiej jakości dla jej obywateli, co będzie możliwe jedynie wtedy, gdy dochody uzyskiwane przez rolników umożliwią im kontynuację działalności rolniczej i będą ich do niej zachęcać.

7.4.9 UE nie osiągnęła jak dotąd włączenia do rozmów w ramach rundy dauhańskiej WTO „kwestii niezwiązanych z handlem” (normy środowiskowe i społeczne, ochrona zwierząt). EKES oczekuje, że Komisja będzie z większym naciskiem stawiała takie żądania podczas obecnych negocjacji WTO. Same płatności bezpośrednie nie wystarczą do trwałego zapewnienia produkcji spełniającej rygorystyczne normy. Dopóki warunki i normy produkcji wśród światowej konkurencji są znacznie zróżnicowane, dopóty niezbędna pozostaje odpowiednia

ochrona zewnętrzna. Nie można dopuścić do osłabiania jej przez krótkowzroczną politykę, jak należy się tego obawiać w przypadku najnowszej oferty UE dla krajów AKP (bezcłowy import). W przyszłości, zwłaszcza w ramach umów dwustronnych, UE powinna uzależniać dalsze ułatwienia w handlu dotyczącego produktów rolnych od przestrzegania minimalnych norm.

7.4.10 Bardzo restrykcyjne obecnie posługiwanie się instrumentem organizacji rynku, jakim są „subsydia eksportowe”, wyraźnie pokazuje, co ich proponowane zniesienie może oznaczać w przyszłości w krytycznych sytuacjach rynkowych. EKES oczekuje, że Komisja przedstawi w końcu obszerną analizę, która wykazałaby, z jakimi konsekwencjami dla unijnego systemu rolnego należy się liczyć na skutek zniesienia subsydiów eksportowych.

7.4.11 Większa świadomość rygorystycznych norm obowiązujących na wszystkich etapach produkcji żywności może pomóc w poprawie dochodów rynkowych. W przyszłości będzie to miało coraz większe znaczenie dla europejskiej gospodarki rolnej. EKES opowiada się za tym, by skutecznie wspierać ze środków unijnych prowadzenie kampanii informacyjnych. Konieczne jest także, by Komisja w ramach negocjacji WTO zdecydowanie starała się o zapewnienie wystarczającej ochrony oznaczeń geograficznych w oznakowaniu produktów.

7.4.12 W opinii w sprawie przyszłości WPR EKES dokładnie zajął się zbiorem zagadnień „sterowania podażą”. Stwierdził, że regulacje ilościowe mogą spełniać ważną funkcję. Bezsprzecznie jednak system kwot mlecznych był w ostatnich latach coraz bardziej osłabiany.

7.4.13 W roku 2002 Komisja przeprowadziła badanie ⁽¹⁴⁾, w którym stwierdza, że wycofanie kwot mlecznych dla rolników w UE (15) spowodowałoby spadek dochodów o ponad 7 mld EUR. Ilość mleka wzrosłaby o 12 %, a ceny spadłyby o ponad 35 %. Doszłoby do przesunięć strukturalnych i regionalnych w produkcji mleka. Dopóki nie ma jasności co do tego, jak można zrekomensować te zmiany, nie należy podejmować ostatecznych decyzji odnośnie do systemów zarządzania ilością w mleczarstwie.

7.4.14 Zgodnie z decyzją Rady Ministrów ds. Rolnictwa dotyczącą reformy WPR w roku 2003 system kwot mlecznych wygasa w 2015 r. Jak stwierdziła Komisja decyzja ta nie zostanie w żaden sposób zmieniona. W Radzie Ministrów ds. Rolnictwa nie zebraby się też zapewne kwalifikowana większość potrzebna do przegłosowania przedłużenia. Z uwagi na duże znaczenie produkcji mleka, w szczególności także w celu utrzymania działalności rolniczej w wielu regionach będących w niekorzystnym położeniu, powinna istnieć jasność w sprawie skutków i nieuniknionych konsekwencji wygaśnięcia systemu kwot. EKES uważa zatem za pilne i niezbędne opracowanie planu przyszłościowego specjalnie dla regionów dotkniętych negatywnymi konsekwencjami zniesienia systemu kwot mlecznych w celu zabezpieczenia produkcji w tych regionach.

⁽¹⁴⁾ SEC(2002) 789, dokument roboczy Komisji „Raport na temat kwot mlecznych”.

7.4.15 Bez produkcji rolnej i hodowlanej wiele regionów o niekorzystnych warunkach naturalnych jest narażonych na niebezpieczeństwo utraty rentowności ekonomicznej. EKES uważa zatem, że należałoby przeprowadzić dogłębną analizę przyszłości sektora rolnego po 2013 r., z podziałem na regiony i sektory, celem skutecznego sprostania wyzwaniom i zmianom, którym będzie podlegał ten sektor.

7.5 Płatności bezpośrednie dla gospodarstw rolnych

7.5.1 Od czasu reformy WPR w 1992 r. płatności bezpośrednie stały się centralnym i niezbędnym instrumentem WPR, zwłaszcza że same dochody rynkowe często po prostu nie wystarczają do zapewnienia odpowiedniego poziomu życia i działalności rolniczej. W ten sposób uwzględnia się także fakt, że gospodarstwa rolne:

- z powodu obniżek cen i przy uwzględnieniu możliwych zysków rynkowych nie osiągają już koniecznego pokrycia kosztów w przypadku większości produktów;
- poprzez gospodarowanie z uwzględnieniem restrykcyjnych warunków produkcji ponoszą często większe koszty, niż ma to miejsce w wypadku analogicznej produkcji poza granicami UE, oraz świadczą usługi ogólnogospodarcze, których wymaga społeczeństwo;
- otrzymują w regionach o niekorzystnych warunkach rekompensatę za utrudnienia naturalne.

7.5.2 EKES uważa, że zasada ukierunkowanej na działanie koncepcji płatności bezpośrednich i zapewnienia trwałego istnienia tych instrumentów WPR będzie niezbędna w przyszłości. Każdy rodzaj płatności bezpośrednich musi mieć stosowne uzasadnienie, aby mógł uzyskać ogólną akceptację.

7.5.3 Dlatego też zdaniem EKES-u pożądane byłoby jednoznaczne rozróżnienie pomiędzy różnymi rodzajami płatności bezpośrednich. Płatności bezpośrednie, wprowadzone w 1992 r. na skutek obniżek cen, w przyszłości będą miały funkcję wynagrodzenia za usługi, którego nie pokrywają ceny rynkowe. Będą miały inną funkcję niż płatności w ramach specyficznych programów środowiskowych, które także w przyszłości będą służyły promowaniu szczególnych działań na rzecz środowiska w ramach zachęt poprzez II filar, lub płatności służące rekompensacie niekorzystnych warunków naturalnych (dodatek wyrównawczy).

7.5.4 Płatności bezpośrednie, które od czasu reformy WPR w 2003 r. są zasadniczo oddzielone od produkcji, odgrywają obecnie i zdaniem EKES-u będą odgrywać zwłaszcza w przyszłości kluczową rolę dla zapewnienia wielofunkcyjności europejskiego rolnictwa. Przestrzeganie restrykcyjnych warunków produkcji, np. ze względów ochrony środowiska i ochrony zwierząt czy też bezpieczeństwa żywności, wiąże się z kosztami, których konkurenci z państw trzecich po prostu nie ponoszą. Łączą się z tym świadczenia, których oczekuje społeczeństwo, które jednak w obecnych warunkach konkurencji nie są nagradzane przez rynek. Rekompensata za pośrednictwem celowych płatności bezpośrednich, przybierających obecnie formę jednolitej płatności na gospodarstwo, musi zdaniem EKES-u stanowić niepodważalne zadanie filaru I.

7.5.5 Płatności związane wcześniej z wysokością produkcji zostały już w 85 % oddzielone od produkcji, przyjmując formę „jednolitej płatności na gospodarstwo”. Wypłata uzależniona jest od przestrzegania norm w ramach zasady współzależności. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja złożyła wnioski służące pokonaniu trudności napotkanych w praktyce.

7.5.6 Na przyszłość decydujące jest, aby nie kwestionowano zasadniczej koncepcji tych płatności ani ich wysokości, jak również aby nadal zapewniano odpowiednie podstawy finansowe. Istotne jest, żeby można było gruntownie i w wystarczającym stopniu uzasadnić te płatności przed społeczeństwem. Tylko dzięki temu możliwe będzie ich utrzymanie w dzisiejszej skali także po 2013 r.

7.6 Polityka rozwoju obszarów wiejskich

7.6.1 Obszary wiejskie stanowią 90 % powierzchni UE. Większość powierzchni wykorzystuje się w rolnictwie i leśnictwie. Łańcuch żywnościowy, którego udział w tworzeniu wartości w UE wynosi prawie 15 %, jest według Eurostatu trzecim co do wielkości źródłem zatrudnienia.

7.6.2 W biuletynie Komisji pt. „Rozwój obszarów wiejskich drogą do zwiększania liczby miejsc pracy i wzrostu gospodarczego” (marzec 2006 r.) stwierdza się, że bez WPR wiele obszarów wiejskich w UE doświadczyłoby poważnych problemów gospodarczych, społecznych i ekologicznych. Podkreśla się, że w szczególności działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich odgrywają ważną rolę we wspieraniu i utrzymaniu dobrobytu na tych obszarach. W tym miejscu EKES przywołuje swoją opinię w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW⁽¹⁵⁾, w której stwierdza się, że „zapewnienie długofalowego rozwoju gospodarczego i społecznego tych obszarów wymaga uwzględnienia dorobku obu filarów wspólnej polityki rolnej w dziedzinie utrzymywania i zwiększania zatrudnienia na wszystkich terytoriach europejskich, w tym poprzez rozwój nowatorskich, konkurencyjnych form działalności rolniczej i pozarolniczej”.

7.6.3 EKES uważa wyniki zleconej przez Komisję analizy „Study on Employment in Rural Areas” („Studium zatrudnienia na obszarach wiejskich”) (maj 2006 r.) za alarmujące. Zakłada się w niej, że w latach 2000-2014 liczba zatrudnionych w rolnictwie w UE-15 zmniejszy się o 4-5 mln osób, a w nowych państwach członkowskich (wraz z Rumunią i Bułgarią) o kolejne 3-6 mln.

7.6.4 EKES podkreśla, że kompleksowa polityka na rzecz obszarów wiejskich wymaga podejścia ponadsektorowego. Ze względu na tematyczne programowanie wsparcie rozwoju obszarów wiejskich w ramach II filaru WPR ma do odegrania swą własną rolę i w związku z tym nie może zastąpić innych instrumentów rozwoju i wsparcia obszarów wiejskich. Strategia zatrudnienia UE jest niepodzielna i musi uwzględniać również utrzymanie i zwiększenie liczby miejsc pracy w rolnictwie i leśnictwie.

⁽¹⁵⁾ Dz.U. C 234 z 22.9.2005, s. 32-40 — NAT/256.

7.6.5 EKES wskazuje na nowe opracowanie fundacji na rzecz środowiska Euronatur „Arbeit und Einkommen in und durch die Landwirtschaft” („Praca i dochody w rolnictwie i dzięki niemu”). Na przykładzie regionu Hohenlohe dowiedziono, że mimo zinternacjonalizowanych rynków rolnych, wzmożonej konkurencji i skoncentrowanego przetwórstwa, można nie tylko zachować istniejące miejsca pracy w rolnictwie, lecz także stworzyć nowe dzięki zróżnicowaniu produkcji i wprowadzania produktów na rynek. Poprzez celowe stosowanie środków wsparcia można osiągnąć bardzo zadowalające skutki ekonomiczne i strukturalne z korzyścią dla zatrudnienia na obszarach wiejskich.

7.6.6 Polityka UE na rzecz wsparcia i rozwoju obszarów wiejskich wiąże się bezpośrednio z WPR i stanowi instrument wspierania rolnictwa i leśnictwa. EKES dostrzega ważny cel w trwałości tej koncepcji i we spójnym wdrażaniu obu filarów WPR. Elementy strategii, takie jak poprawa konkurencyjności, wynagradzanie działań na rzecz środowiska w rolnictwie i leśnictwie oraz rola pośrednika w poprawie struktur obszarów wiejskich, spełniają niezbędną funkcję uzupełniającą w stosunku do instrumentów I filaru WPR.

7.6.7 Finansowanie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich formalnie różni się od I filaru posiadaniem własnego funduszu, co ma na celu podkreślenie nowego ukierunkowania polityki spowodowanego reformą. Wyniki negocjacji w sprawie perspektywy finansowej na lata 2007-2013 doprowadziły do niezadowalającego wyposażenia finansowego II filaru, co było poddane krytyce w licznych opiniach EKES-u. Zdaniem EKES-u należy zachować różne funkcje WPR. Dalsze kroki w kierunku modulacji płatności bezpośrednich I filaru muszą być spójne z tym wymogiem. Jeżeli w ich wyniku miałyby nastąpić przeniesienie środków finansowych z I do II filaru, może ono odbyć się tylko pod warunkiem, że środki te będą przeznaczone na wsparcie

działań służących zapewnieniu wielofunkcyjności zadań rolnictwa. Będzie to stanowić istotny wkład na rzecz zatrudnienia na obszarach wiejskich.

7.6.8 EKES opowiada się za odczuwalnym zwiększeniem po 2013 r. środków finansowych na działania w ramach II filaru. Jest także za tym, by już teraz te środki, które UE zaoszczędzi ze względu na sytuację rynkową dotyczącą refundacji wywozowych i innych rozwiązań odciążających rynek, udostępnić na projekty służące wspieraniu obszarów wiejskich.

7.6.9 EKES wzywa Komisję do wyraźniejszego wskazania granic pomiędzy Europejskim Funduszem Rolnym na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) a Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego (EFRR). Komitet z niepokojem stwierdza, że II filar coraz częściej traktuje się jako worek z pieniędzmi na wszelkie wyobrażalne inwestycje.

7.6.10 EKES przyjmuje dużym z zadowoleniem fakt, że trzecia oś rozporządzenia EFFROW będzie mogła również służyć finansowaniu działań spoza obszaru rolnictwa i leśnictwa, sądzi jednak, że powinny one odnosić się w sposób wyraźny, a nie tylko teoretyczny, do produkcji podstawowej. Komitet odrzuca rozważania dotyczące np. finansowania okablowania sieci szerokopasmowych czy projektu GALILEO. W tym wypadku można wykorzystać klasyczne środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

7.6.11 Przy wdrażaniu działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich należy zdaniem EKES-u uwzględnić co następuje: z powodu zróżnicowanych wymagań w państwach członkowskich musi zostać zachowana pewna swoboda działania w rozumieniu zasady pomocniczości. Powiązane z tym krajowe współfinansowanie programów stanowi ważny element współodpowiedzialności za odpowiednie wdrażanie poszczególnych działań.

Bruksela, 25 października 2007 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS
